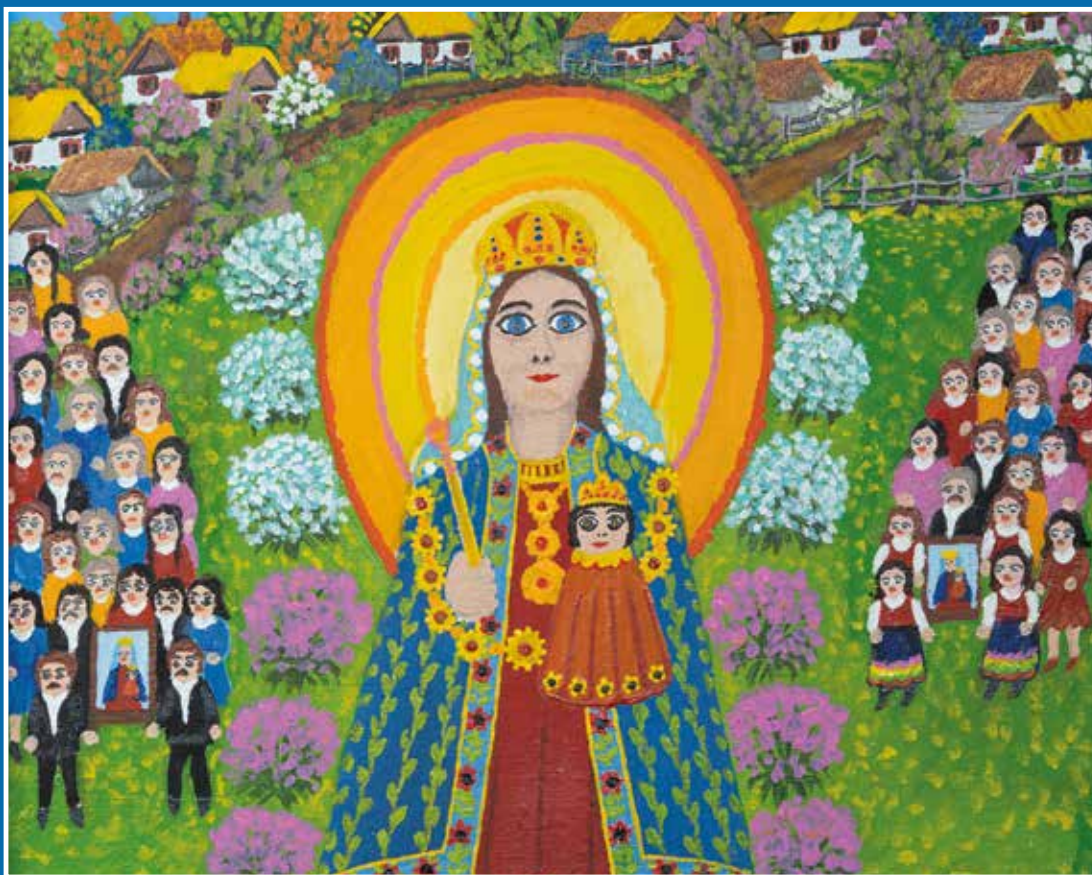

Z NIEWIAST NAJSŁAWNIEJSZA

TEMATY MARYJNE W MALARSTWIE LUDOWYM

NARRACJE I INTERPRETACJE LUDOWE.
OGÓLNOPOLSKI PRZEGLĄD TWÓRCZOŚCI LUDOWEJ

Z NIEWIAST NAJSŁAWNIEJSZA

TEMATY MARYJNE W MALARSTWIE LUDOWYM

NARRACJE I INTERPRETACJE LUDOWE.
OGÓLNOPOLSKI PRZEGLĄD TWÓRCZOŚCI LUDOWEJ

Z NIEWIAST NAJSŁAWNIEJSZA

TEMATY MARYJNE W MALARSTWIE LUDOWYM

Lublin 2023

WYSTAWA

Z niewiast najślawniejsza. Tematy maryjne w malarstwie ludowym

Galeria Sztuki Ludowej, ul. Grodzka 14, Lublin

czerwiec-listopad 2023

SCENARIUSZ I ARANŻACJA: Katarzyna Kraczoń

ORGANIZATOR WYSTAWY: Stowarzyszenie Twórców Ludowych

KATALOG

REDAKCJA: Katarzyna Kraczoń

TEKSTY: Łukasz Ciemiński, Katarzyna Kraczoń

ZDJĘCIA: Mateusz Borny | Wilkborn Studio

KOREKTA: Katarzyna Kraczoń

PROJEKT I SKŁAD: Krzysztof Butryn | ŻurawieArt

DRUK: Akapit, drukarniaakapit.pl

© Stowarzyszenie Twórców Ludowych, Lublin 2023

WYDAWCA:

Stowarzyszenia Twórców Ludowych

ul. Grodzka 14, 20-112 Lublin

www.kulturaludowa.pl, www.zgstl.pl

ISBN 978-83-89638-17-5

Publikacja dofinansowana ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury.

Niniejsza publikacja towarzyszy wystawie prezentującej prace malarskie nadesłane na konkurs pt. *Z niewiast najslawniejsza. Tematy maryjne w malarstwie ludowym* ogłoszony w 2022 roku przez Stowarzyszenie Twórców Ludowych. To druga edycja wieloletniej i wieloetapowej inicjatywy pod nazwą *Narracje i interpretacje w sztuce ludowej. Ogólnopolski Przegląd Twórczości Ludowej*. W tegorocznym konkursie wzięło udział 28 artystów z całej Polski, którzy nadesłali obrazy zróżnicowane zarówno pod względem tematyki, jak i techniki. Dominowały wizerunki o charakterze dewocyjnym, tylko nieliczni artyści podjęli się interpretacji ludowych wierzeń i historii Bożej Rodzicielki. Wśród nadesłanych realizacji znalazły się wizerunki maryjne wykonane techniką witochromii, równie licznie zaprezentowały się przedstawienia wykonane techniką olejną na płótnie lub desce.

W katalogu zamieszczamy prace wszystkich uczestników konkursu, by pokazać różnorodność ujęć i interpretacji. Zachęcam zatem, aby w maryjnych portretach dostrzec prawdziwe piękno, oryginalność oraz osobisty stosunek artystów do najlepszej z Matek.

Katarzyna Kraczoń

MATKA BOSKA W POLSKIEJ KULTURZE LUDOWEJ

– zarys problematyki

Kult maryjny, którego rozliczne przejawy odnajdujemy w kulturze ludowej, należy do najważniejszych i najbardziej charakterystycznych rysów nie tylko polskiej religijności. Literatura, dotycząca kultu maryjnego funkcjonującego w kulturze, jest ogromna. Podejmując opis zjawisk charakterystycznych dla poszczególnych kultur, poszukuje również motywów uniwersalnych, właściwych nie tylko Słowiańszczyźnie, ale i całej chrześcijańskiej ekumenie.¹

Kult maryjny w kulturze ludowej akcentuje głównie macierzyński charakter postaci Marii, usuwając w cień wszystkie wątki pojawiające się w tekstach kanonicznych i apokryficznych. Maria Panna jest w kulturze ludowej przede wszystkim Matką Boga, funkcjonującą często w opozycji do chronologii dziejów zbawienia. Wspomina się o niej w ludowej etiologii, opisując udział Matki Boskiej w procesie stwarzania świata, występowania zjawisk pogodowych oraz pochodzenia rozmaitych roślin i określonych zachowań zwierząt.² Mnogość

świąt ku czci Bogurodzicy powiązana z cyklem roku obrzędowego i agrarnego nadawała rozumieniu i odczuwaniu czasu wybitnie maryjny charakter.³ O wyjątkowo ważnej pozycji świąt maryjnych w polskim roku obrzędowym świadczyć może fakt nadawania kościelnym świętom ludowych nazw zadamawiających postać Marii Panny w życiu polskiej wsi.⁴ Momenty kluczowe dla uprawy roli wyznaczano dniami celebracji tajemnic życia Najświętszej Maryi Panny. Rozpoczynając czas siewu od święta Narodzenia NMP (8 września) zwanego w tradycji ludowej świętem Matki Boskiej Siewnej, po święto jej zaśnięcia i wniebowzięcia (15 sierpnia) – święto Matki Boskiej Zielnej. W sposób symboliczny oraz w wymiarze praktycznym poprzez szereg obrzędów związanych z magią urodzaju oddawano uprawy i przyszłe plony pod opiekę Maryi Panny⁵. Wiodąca rola Matki Boskiej wynikała zapewne również z wyjątkowo istotnej roli niektórych obrzędów dorocznych noszących według Ludwika Stommy cechy właściwe

¹ A. Frankowska, *Sanktuaria i pielgrzymki – ich rola w procesie ewangelizacji Indian Meksyku oraz kształtowania się miejscowego synkretyzmu religijnego*, „Etnografia Polska”, t. 30, z. 2, Warszawa 1986, s. 95.

² Z. Sokolewicz, *Matka Boska w polskiej kulturze ludowej XIX i XX w. (Wybrane kwestie źródłowe i zarysowujące się pytania)*, „Etnografia Polska”, t. 32, z. 1, Warszawa 1988, s. 291.

³ A. Karczmarzewski, *Kult Matki Boskiej w tradycji ludowej, [w:] Od wieków w historię wpisana. Kult Matki Boskiej w diecezji przemyskiej. Pamiętnik wystawy urządzonej dla uczczenia wizyty Ojca Świętego Jana Pawła II w Rzeszowie w dniu 2 czerwca 1991 roku*, Rzeszów 1992, s. 75.

⁴ Z. Sokolewicz, op. cit., s. 296.

⁵ A. Karczmarzewski, op. cit., s. 75.

obrzędom przejścia.⁶ „Dzięki nim człowiek może uczestniczyć w istotnych jakościowych zmianach wynikających z natury kosmosu”.⁷ Obecność Najświętszej Maryi Panny akcentowana jest nie tylko w obrzędach przejścia o charakterze agrarnym, ale i społecznym. Zwyczajowo przyzywano jej wstawiennictwa przy narodzinach, weselu i pogrzebie, w każdym z momentów akcentując inny aspekt jej posłannictwa wśród ludzi.⁸ Wezwania kierowane do Maryi mają charakter otwierający i zamykający określone obrzędy. Występuje w nich jako współżycielka rodzących i wyprowadzająca położnicę podczas wyvodu. Wzywana jest w momencie zapraszania gości na wesele oraz przy zdejmowaniu wianka, a wreszcie przy rozpoczęciu konania, gdy podawano umierającemu gromnicę i intonowano antyfonę *Salve Regina* przy składaniu ciała zmarłego do grobu.⁹ W omówionym kontekście kult maryjny w polskiej religijności jawi się zatem jako kult matczyny i płodnościowy – związany w szczególności z życiem i funkcjonowaniem rodziny oraz uprawy roli.

Szczególną cechą religijności ludowej był kult wizerunków maryjnych, zwłaszcza tych, które uznane zostały za cudowne i przyciągały rzesze pątników pielgrzymujących do sanktuariów maryjnych o charakterze lokalnym lub mających znaczenie

ponadregionalne.¹⁰ Prawdziwy rozkwit kultu przedstawień maryjnych przypada na lata po 1635 roku, kiedy to na mocy postanowień Soboru Trydenckiego zatwierdzono ortodoksyjność kultu świętych wizerunków, a także przystąpiono do akcji mających upowszechniać przedstawienia kultowe w przestrzeniach publicznych i prywatnych, a także rozpoczęto starania o koronacje na prawie papieskim wizerunków o wyjątkowej sile i mocy oddziaływania.¹¹ Rysem szczególnym ludowego kultu wizerunków maryjnych była stosowana wobec nich toponimia, dzięki której funkcjonował specyficzny rodzaj systematyzacji określający związek przedstawienia z konkretnym miejscem kultu. W odróżnieniu od klasyfikacji ikonograficznych i teologicznych przedstawienia maryjne w polskiej tradycji i kulturze ludowej występowały jedynie w kontekście topograficznym, a znaczenia o charakterze ideowym zaczęto przyznawać im w ciągu ostatnich dziesięcioleci.¹² Wizerunki maryjne w praktyce kultowej i prywatnej pobożności traktowane były jako obdarzone zmysłami istoty, którym bliżej było do wyobrażonej postaci niż jej plastycznej reprezentacji. Znaczenie wizerunku wpływało z udziału w świętości przedstawianego archetypu, a zatem zwracano się do niego jak do żywej osoby, indywidualnej jednostki. Takie rozumienie

⁶ Z. Sokolewicz, op. cit., s. 295.

⁷ Ibidem.

⁸ Z. Sokolewicz, op. cit., s. 297.

⁹ Ibidem, s. 299.

¹⁰ A. Karczmarzewski, op. cit., s. 76.

¹¹ J. Pasierb, *Ikonaografia nowożytnej sztuki kościelnej w Polsce. Maryja Matka Chrystusa*, T. 1, Warszawa 1987, s. 19.

¹² A. Jacher-Tyszkowa, *Kult Matki Boskiej Tarnowieckiej i Leżajskiej*, [w:] *Orędowniczko nasza. Kult Matki Bożej w polskiej kulturze ludowej*, Kraków 1996, s. 84.

istoty świętego wizerunku przybliży polską religijność ludową do obszarów wschodnio-słowiańskich.¹³ Postawy utożsamienia wizerunku z osobą prowadziły często do irracjonalnego zjawiska multiplikacji postaci Matki Boskiej. Traktując każde przedstawienie jako niezależny byt, odróżniały Matkę Boską z jednego sanktuarium od Matki Boskiej z drugiego ośrodka pielgrzymkowego, tak jakby były to różne historycznie i ontologicznie osoby.

Pełne zespolenie Matki Boskiej z jej wizerunkiem występuje również w opisach początków kultu danego wizerunku i zainicjowania okazywanej jej czci w danym sanktuarium. Objawiając się na jawie lub we śnie Najświętsza Panna potwierdza swoją tożsamość w odnalezionym później w cudowny sposób wizerunku lub pozostawiając jako ślad swojego zjawienia konkretny artefakt otoczony od tego momentu czcią wiernych.¹⁴ O sławie konkretnego wizerunku decydowała przede wszystkim jego cudotwórcza skuteczność. Udokumentowane łaski i cuda stanowiły podstawę do wystąpienia przed władzami kościelnymi o wszczęcie procesu stwierdzającego cudowny charakter przedstawienia oraz dalszych starań o powołanie do istnienia sanktuarium i papieską koronację wizerunku, a także udzielenie konkretnych

¹³ J. Kłoczowski, *Sens społeczny polskiej maryjności*, [w:] *Chrześcijaństwo i historia*, Kraków 1990, s. 244.

¹⁴ K. Ruszel, „... za ofiarowaniem się do tego obrazu ozdrowiał”. *O łaskach cudownych wizerunków Matki Boskiej w diecezji przemyskiej*, [w:] *Od wieków w historię wpisana*, op. cit., s. 61.

odpustów dla miejsca świętego i praktyk pobożnych.¹⁵ Tak ukonstytuowane sanktuarium mogło stać się znaczącym celem pielgrzymek, miejscem zawiązywania się bractw i stowarzyszeń religijnych, a w konsekwencji istotnym centrum kulturowym dla danego regionu. Sławę wizerunku cudownego głosiły zawieszane przy ołtarzu, na którym prezentowano wyobrażenie wota, a także szczególnie silnie oddziałujące na wyobraźnię wiernych umieszczanie kul i lasek, którymi posługiwali się przed cudownym uzdrowieniem kalecy¹⁶. Nie mniejszą rolę odgrywały również pamiątki przynoszone przez pątników do miejsca zamieszkania w postaci obrazów czy figur reprodukcji wyglądu świętego wizerunku, drobnej galanterii religijnej i medalików. Obiekty takie były pamiątką odbytej wyprawy, nośnikiem świętości zaczerpniętej w szczególnym miejscu, a wreszcie konkretnym przedmiotem funkcjonującym w wielu zabiegach o charakterze religijnym czy magicznym.

Konkurs – idea i realizacje

Celem zorganizowanego przez Stowarzyszenie Twórców Ludowych w 2022 roku konkursu „Z niewiast najślawniejsza. Tematy maryjne w malarstwie ludowym” była próba przyjrzenia się trwałości wątków maryjnych realizowanych w plastyce nieprofesjonalnej, podejmującej dialog z estetyką dawnej sztuki ludowej, a także popularyzowanie

¹⁵ *Ibidem*, s. 64.

¹⁶ K. Ruszel, op. cit., s. 68.

i dokumentowanie ważnej dziedziny twórczości ludowej, jaką jest malarstwo oraz pobudzanie inwencji twórczej w poszukiwaniu motywów maryjnych.

Do szczególnie ciekawych prac, które nagrodzono trzema równorzędnymi drugimi nagrodami, należały dzieła stworzone przez: Rozalię Szypułę, Martę Walczak-Stasiowską oraz Włodzimierza Ostoję Lniskiego. Wszystkie wspomniane obrazy wykonane były w dawnej tradycji ludowej witrażu i wykazały się nie tylko biegłością w posługiwaniu się trudną techniką malarstwa na szkle, ale i znacznym zrozumieniem specyfiki kompozycji, ikonografii i stylistyki sztuki zakorzenionej w plastyce chłopskiej.

Praca Włodzimierza Ostoi Lniskiego przedstawiająca Matkę Boską Roztwórną stanowiła bardzo interesujący przykład artystycznej fuzji drzeworytu i malarstwa na szkle, a jednocześnie wpisywała pracę w szeroki kontekst kaszubskich obrazów na szkle, w których czczone przedstawienie reprezentowane było przez grafikę – w dawnym malarstwie była to najczęściej litografia powstała w wydawnictwach specjalizujących się w produkcji grafik dewocyjnych na terenie zachodniej Europy.¹⁷ Ostoja Lniski zachował specyfikę dawnego malarstwa, wzbogacając ją jednocześnie o interesującą grafikę odwołującą się do tradycji ludowych drzeworytów, będących silnymi nośnikami treści ikonograficznych i wykorzystywanych w formie podkładanych wzorów w ludowym malarstwie na szkle.¹⁸

¹⁷ A. Błachowski, *Malarstwo na szkle*, Lublin-Toruń 2004, s. 158.

¹⁸ Ibidem, s. 21.

W pracy przedstawiającej Matkę Boską Zielną, Rozalia Szypuła nawiązała do cechowego malarstwa ludowego, charakteryzującego się wyważoną kompozycją – zwykle dwustrefową – z wyraźnie oddzieloną sferą ziemską i niebiańską. Ikonografia przedstawienia Wniebowzięcia Marii zakorzenia realizację Szypuły w ludowej tradycji obrazowania tej sceny, której centralne miejsce zajmuje postać Panny Marii w otoczeniu osób Trójcy Świętej. Taka formuła ikonograficzna, chętnie przyjęta w religijności typu ludowego, podkreśla wyjątkowe znaczenie i udział Bożej Rodzicielki w Boskim planie zbawienia. Jest także echem głębokich interpretacji teologicznych, które w Marii widziały przykład najdoskonalszego stworzenia, a jednocześnie podejmowały myśl o jej preegzystencji – „Pan mnie stworzył, swe arcydzieło, jako początek swej mocy, od dawna, od wieków jestem stworzona, od początku, nim ziemia powstała. Przed oceanem istnieć zaczęłam, przed źródłami pełnymi wody; zanim góry zostały założone, przed pagórkami zaczęłam istnieć; nim ziemię i pola uczynił – początek pyłu na ziemi. Gdy niebo umacniał, z Nim byłam, gdy kreślił sklepienie nad bezmiarem wód, gdy w górze utwierdzał obłoki, gdy źródła wielkiej otchłani umacniał, gdy morzu stawiał granice, by wody z brzegów nie wyszły, gdy kreślił fundamenty pod ziemię. Ja byłam przy Nim mistrzynią, rozkoszą Jego dzień po dniu, cały czas igrając przed Nim, igrając na okręgu ziemi, znajdując radość przy synach ludzkich” (Prz 8, 22-35)¹⁹. Myśl ta odbiła się echem także w rozmaitych

¹⁹ Przekład *Biblii Tysiąclecia*.

opowieściach Biblii ludowej, w której Maria stworzona była z kwiatu rajskiego ogrodu i przeznaczona została jako przysza żona dla Adama. Jej nieskalana czystość i piękno sprawiły, że ostatecznie Bóg postanowił zachować ją dla siebie, jako Córkę Najwyższego, Matkę Syna Bożego i Oblubienicę Ducha Świętego.

Rozbudowana kompozycja Marty Walczak-Stasiowej – *Życie i wizerunki najslawniejszej Matki* – swoją formą odwołuje się do tradycji malarstwa ołtarzowego, realizowanego w formie poliptyków, czy malarskich nastaw o wielu kwaterach. Autorka połączyła tu wątki narracyjne odnoszące się do ziemskiego życia Marii – od jej dzieciństwa, reprezentowanego przez motyw edukacji małej Marii, po reprezentowany w centralnej części motyw Wniebowzięcia czy adoracji anielskiej. W narracyjnym cyklu życia Marii nie brakuje przedstawień bezpośrednio inspirowanych dawnym malarstwem ludowym, jak choćby: Matka Boska Karmiąca czy Święta Rodzina. Dolną część kompozycji buduje strefa ahistoryczna, w której pojawiają się przedstawienia dewocyjne Marii – szczególnie bliskie artystce. Kompozycję flankują dwa zbliżone do siebie przedstawienia – Matki Boskiej Bolesnej (zwanej na Słowacji, z której ośrodków malarstwa na szkło odnajdujemy szereg importów w korpusie dawnego malarstwa ludowego Podtatru – Sedembolestná) oraz Matki Boskiej Ostrobramskiej. W centralnej części strefy znajdują się wizerunki Matki Boskiej Zielnej i Niepokalanej. Całość realizacji artystycznej została umiejętnie zharmonizowana pod

względem ornamentacyjnym wykorzystującym motyw spotykane w malarstwie podhalańskim oraz kolorystycznym.

Trzecia nagroda przyznana została Piotrowi Czapce, który w pracy *Królowa Podlasia* przedstawił łąskami słynący wizerunek Matki Boskiej Kodeńskiej w rozległym pejzażu wiejskim, do którego zmierzają grupy pątników z feretronami. W podobnym nastroju utrzymane zostały dwie wyróżnione prace: Eugeniusza Węgiełka – *Matka Boża błogosławi młodej parze* oraz Marleny Zielińskiej – *Majowa Pani, módl się za nami!*

Nadesłane na konkurs prace w znacznym stopniu skupiały się na przedstawieniach o charakterze dewocyjnym, co stanowi dowód myślenia o wizerunku Marii przede wszystkim jako głównej adresatce modlitw w religijności typu ludowego. Próby ukazania wątków narracyjnych wynikających z życia Bożej Rodzicielki, także mocno osadzone były w hieratycznej konwencji obrazowania właściwej dawnej sztuce ludowej. Ilustracje obrzędów związanych z pobożnością maryjną koncentrowały się przede wszystkim na sielankowości wiejskiego sztafażu, dla którego kapliczki maryjne i odprawiane przy nich nabożeństwa stanowią nie tylko własny rys polskiej duchowości maryjnej, ale wiążą się z tęsknotą twórców za idealizowaną harmonią życia wiejskiego.

Prezentowane w katalogu prace dają wyraz trwającej przez pokolenia wśród mieszkańców wsi wiary w tą:

„której obraz widać w każdej polskiej chacie
I w kościele i w sklepiku i w pysznej komnacie,
W ręku tego co umiera, nad kołyską dzieci
I przed którą dniem i nocą wciąż się światło świeci. (...)
W którą wierzy nawet taki, który w nic nie wierzy.”

Jan Lechoń, *Matka Boska Częstochowska*

PROTOKÓŁ

z posiedzenia jury konkursu

W 2022 roku Zarząd Główny Stowarzyszenia Twórców Ludowych w Lublinie ogłosił konkurs dla twórców ludowych pt. *Narracje i interpretacje w sztuce ludowej. Ogólnopolski Przegląd Twórczości Ludowej*, którego roku tematem przewodnim było malarstwo skupione wokół hasła: *Z niewiast najślawniejsza. Tematy maryjne w malarstwie ludowym*.

Celem konkursu było popularyzowanie i dokumentowanie ważnej dziedziny twórczości ludowej, jaką jest malarstwo oraz pobudzanie inwencji twórczej w poszukiwaniu motywów maryjnych. W konkursie wzięło udział 28 twórczyń i twórców.

18 listopada 2022 roku jury, obradujące w składzie: Łukasz Ciemiński (Muzeum im. ks. Władysława Łęgi w Grudziądzu) – przewodniczący, Alicja Mirotniuk-Nikolska (Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie), Katarzyna Kraczoń (Stowarzyszenie Twórców Ludowych) – sekretarz konkursu, postanowiło nie przyznać I nagrody.

Nagrody II (równorzędne) otrzymali: **Włodzimierz Ostoja Lniski** za obraz na szkłe z podłożonym pod tafłę szkła drzeworytem – *Matka Boska Roztwórna*, **Rozalia Szypuła** za obraz na szkłe – *Matka Boska Zielna* i **Marta Walczak-Stasiowska** – za rozbudowaną kompozycję obrazów na szkłe – *Życie i wizerunki najślawniejszej Matki*. Nagroda III przyznała: **Piotrowi Czapce** za obraz olejny na płycie

– Królowa Podlasia Wyróżnienia przyznano: **Eugeniuszowi Węgiełkowi** za obraz *Matka Boża błogosławi młodej parze* i **Marlenie Zielińskiej** za obraz *Majowa Pani, módl się za nami!*

Tematyka nadesłanych prac podejmowała ważny dla religijności typu ludowego motyw Marii, jako Matki Boskiej oraz opiekunki i orędowniczki wiernych. Mimo rangi tematu jury z ubolewaniem przyjęło fakt małego zainteresowania tematem konkursu wśród członków Stowarzyszenia Twórców Ludowych. Nadesłane prace w umiarkowanym stopniu podejmowały zarówno wątki narracyjne osnute wokół żywota Marii, jak i te odnoszące się do obrzędowości i kultu maryjnego. Zdumiewająca była także nikła obecność twórczych parafraz czczonych lokalnie wizerunków maryjnych.

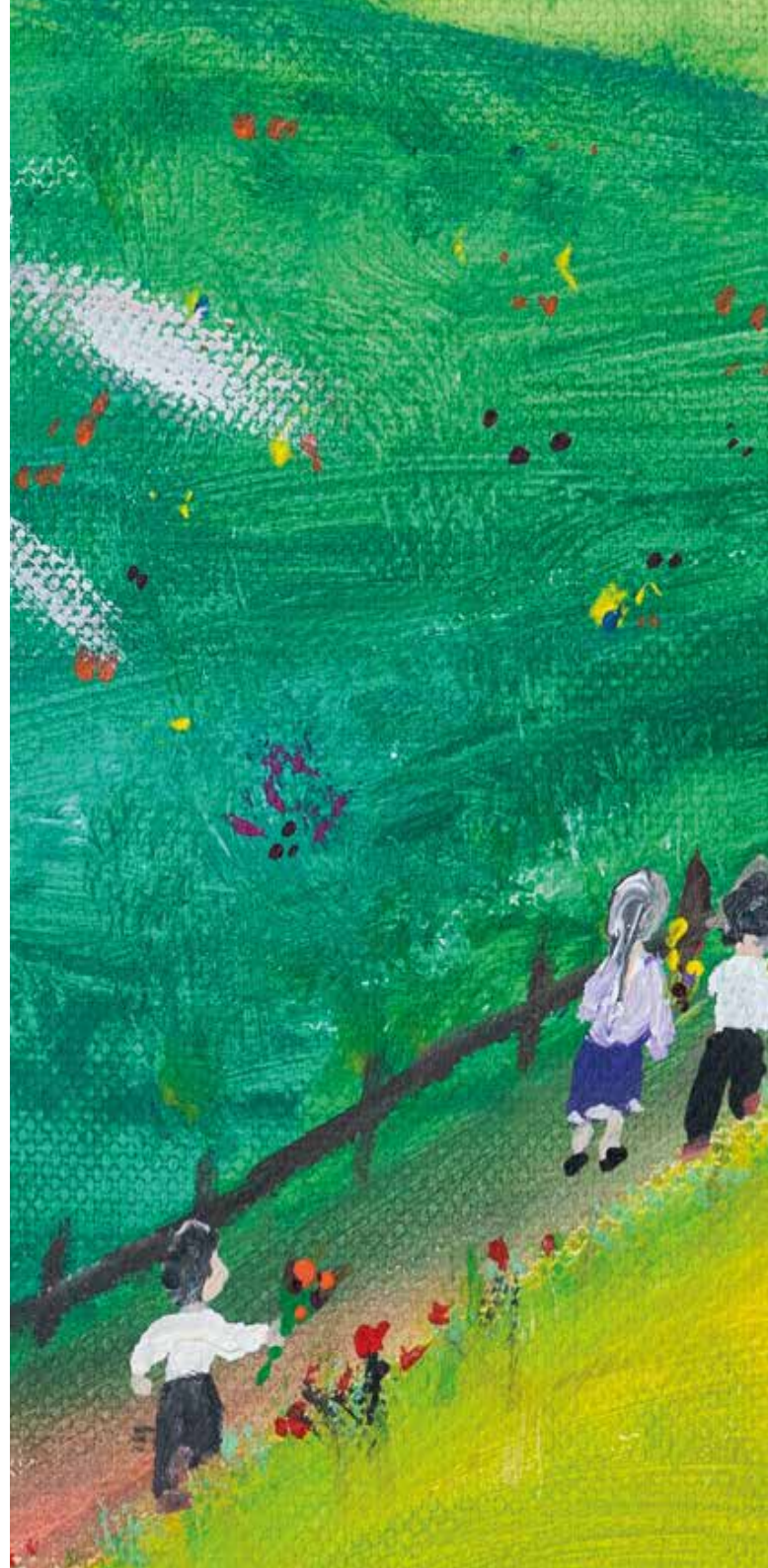
Równorzędnie przyznano trzy II nagrody, głównie za autorskie podjęcie dialogu z dawnym malarstwem ludowym o silnie regionalnym charakterze (kaszubskie i podhalańskie malarstwo na szkłe). Praca Włodzimierza Ostoi Lniskiego wykorzystywała spotykaną między innymi w praktyce kaszubskiego malarstwa na szkłe tradycję podkładania pod tafłę szklaną grafik. Na okoliczność konkursu twórca przygotował drzeworyt ukazujący Matkę Boską Roztwórna, który uzupełnił właściwym regionowi ornamentem malarskim.

Na szczególną uwagę zasługuje także praca Marty Walczak-Stasiowskiej, która w rozbudowanej formie przedstawiła sceny z życia Marii – od jej poczęcia po szczególnie ważne dla autorki wizerunki o charakterze dewocyjnym. Całość została umiejętnie zharmonizowana pod względem ornamentacyjnym i kolorystycznym. Wizerunek Matki Boskiej Zielnej autorstwa Rozalii Szypułowej w twórczy sposób wykorzystuje schematy obrazowania właściwe malarstwu cechowemu, w którym motyw apoteozy Marii umiejętnie połączono z narracją dotyczącą sierpniowego święta.

Wyróżnione w konkursie prace umiejętnie komponowały sceny pejzażowe z przedstawieniem maryjnym.

Wśród prac, które nie uzyskały żadnej nagrody zaniepokojenie komisji konkursowej wywołała praca, która stanowi przykład bezpośredniego przejęcia stylistyki i kompozycji prac zmarłego Stanisława Koguciuka, dając w konsekwencji efekt o mocno epigońskim i wtórnym charakterze.

Wszyscy laureaci otrzymali nagrody finansowe ufundowane przez Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego, za co organizatorzy składają szczególne podziękowania.

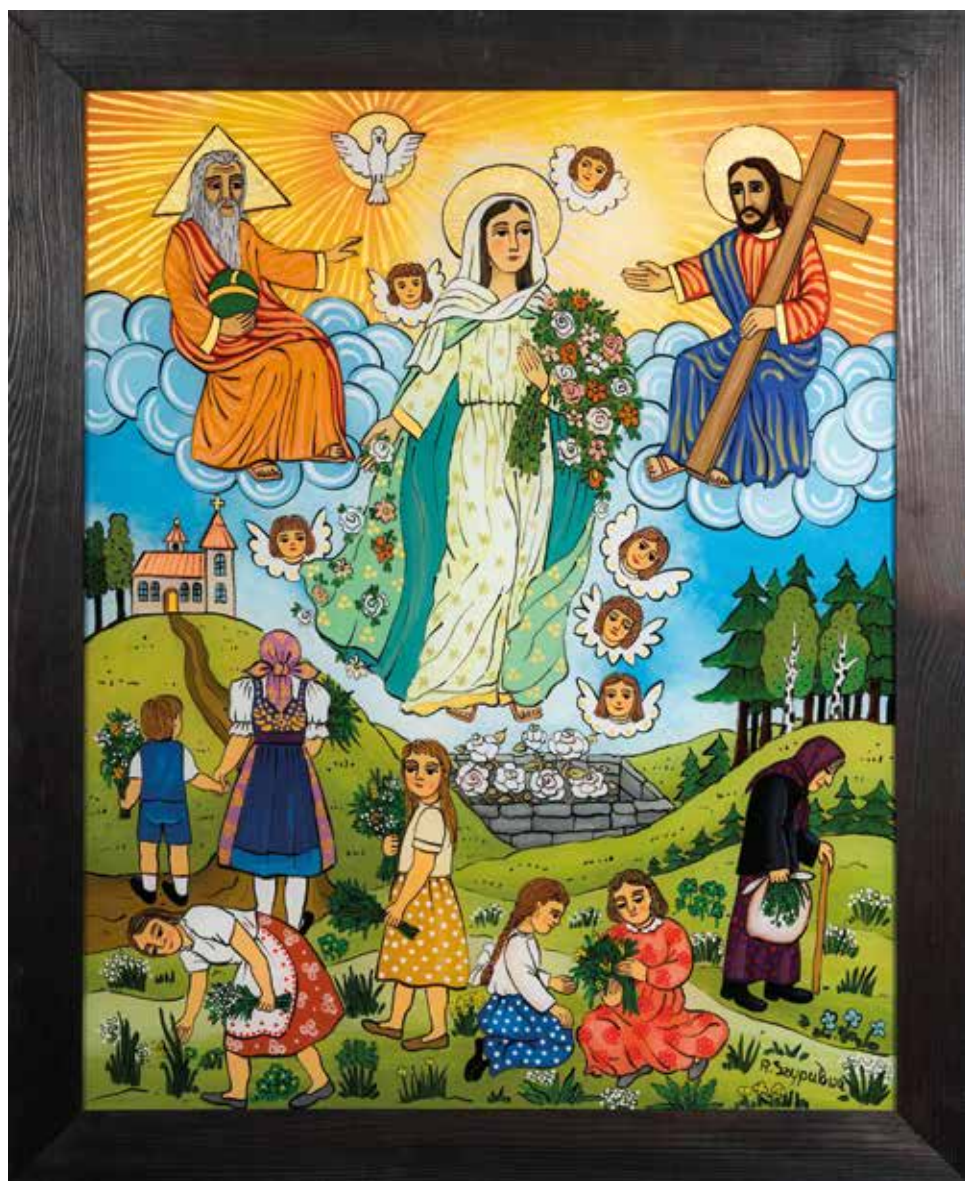

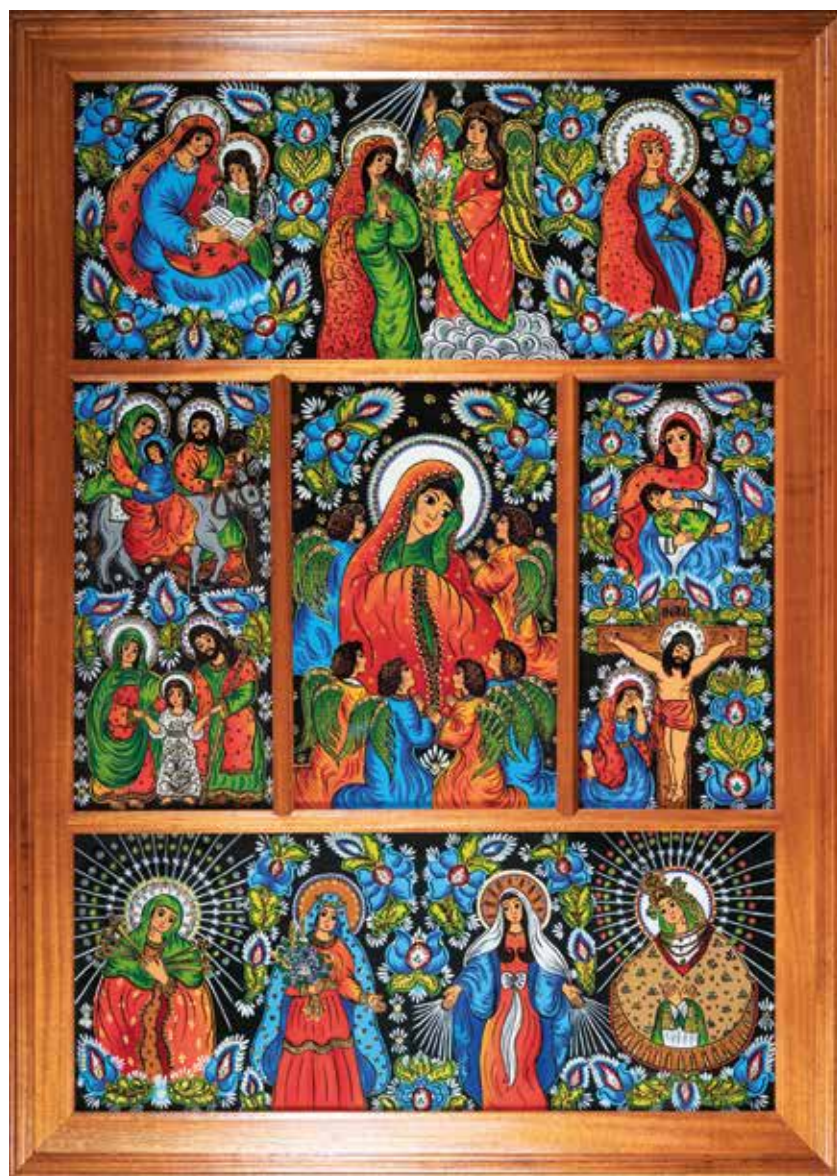
PRACE NAGRODZONE

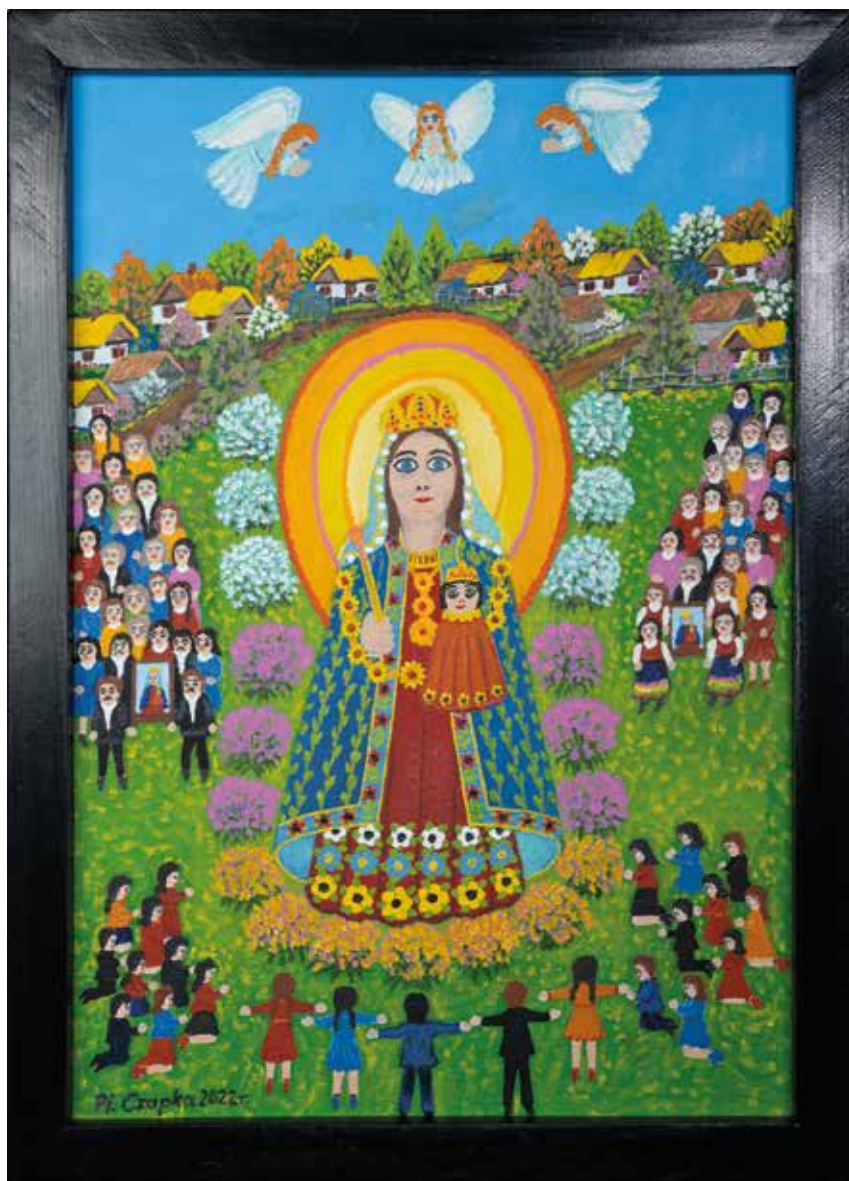
II NAGRODA | Włodzimierz Ostoja Lniski, *Matka Boska Roztwórna*

II NAGRODA | Rozalia Szypuła, *Matka Boska Zielna*

II NAGRODA | Marta Walczak-Stasiowska, *Życie i wizerunki najświętszej Matki*

III NAGRODA | Piotr Czapka, *Królowa Podlasia*

WYRÓŻNIENIE | Eugeniusz Węgiełek, *Matka Boża błogosławi młodej parze*

WYRÓŻNIENIE | Marlena Zielińska, *Majowa Pani, módl się za nami!*

PRACE KONKURSOWE

Konrad Dąbrowski, *Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny*

Halina Deja, *Matka Boska Niepokalanego Serca*

Dorota Janusek, *Matka Boża Różańcowa*

Michał Kowalik, *Matka Boża Gromniczna z wilkami*

Lucyna Kozłowska, *Na kolanach Matki*

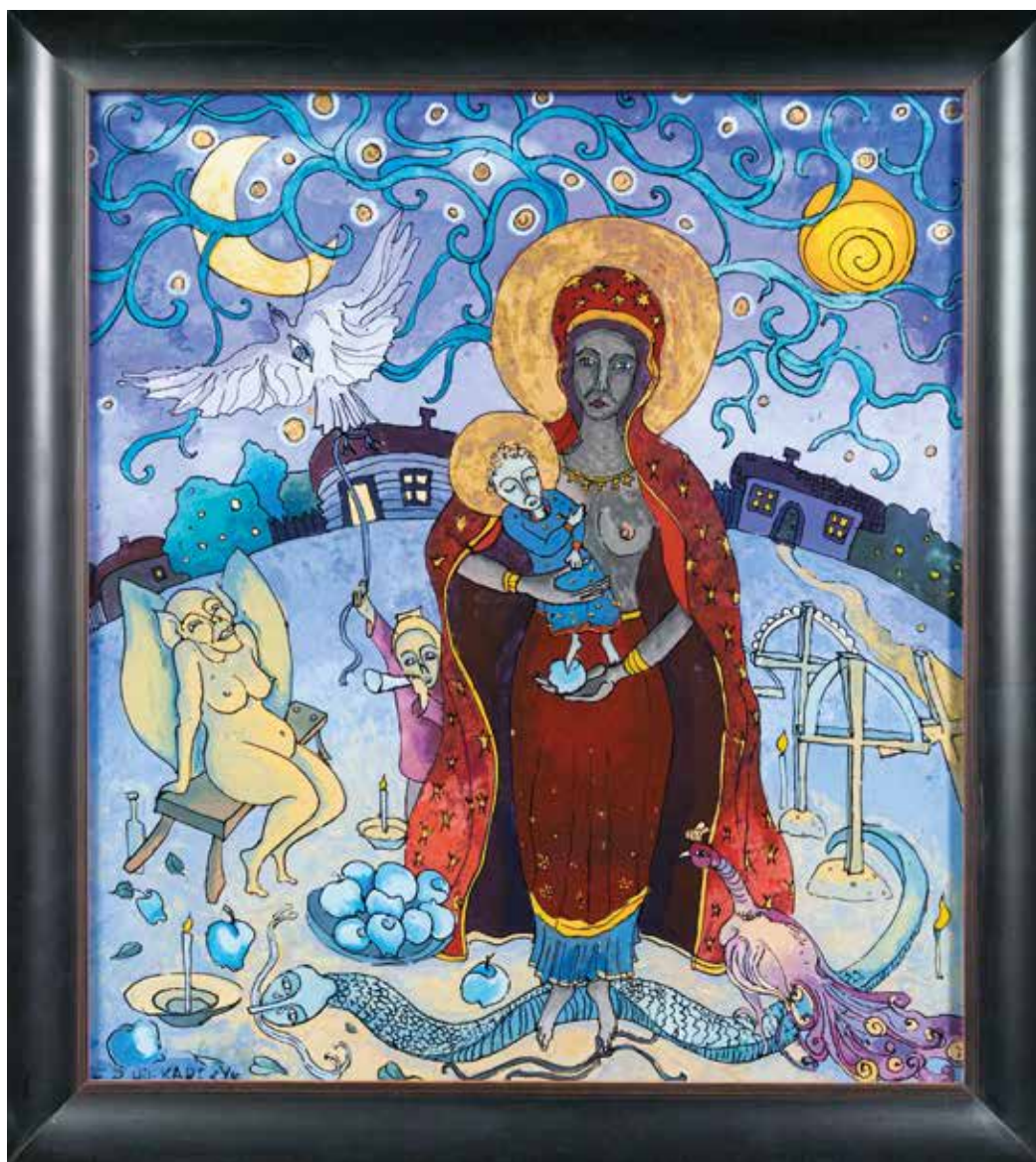
Grzegorz Król, *Pieta katyńska*

Stanisława Mąka, *Z wieści najświętszej*

Stanisława Mąka, *Maryja odwiedza rodziny*

Edyta Piekarczyk, *Matka Boska i śniący Jezus*

Bogusław Przepióra, *Matka Boża Foluszańska*

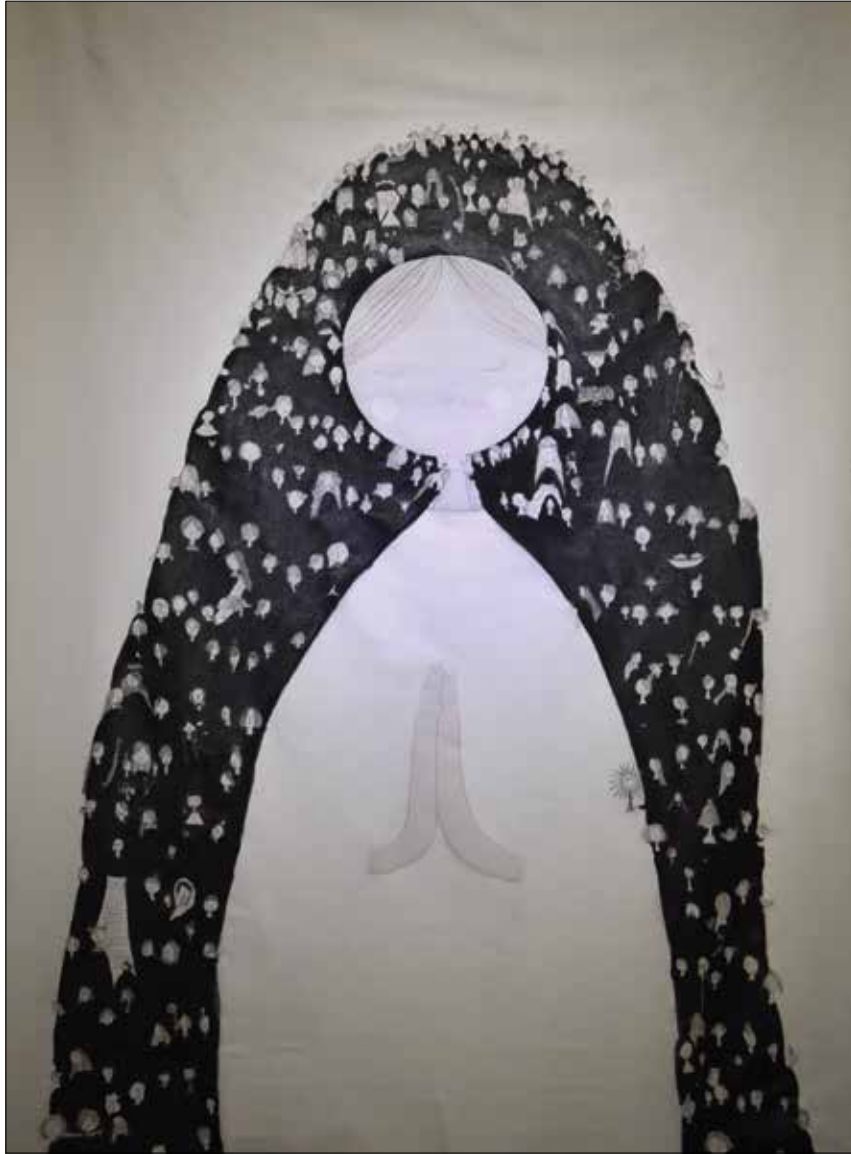
Anna Przytarska, *Matka Boska Sianowska Królowa Kaszub*

Dorota Stanicka, *Matka Boża Rodzicielka*

Danuta Styperek, *Matka Boża Bolesna Chelmińska*

Magdalena Subocz, *Namitka*

Maria Szcześniewska, *Wspomożenie Wiernych*

Ewa Tomczak, *Maryja na weselu*

Beata Twardowska, *Madonna w kwiatach*

Tadeusz Tykocki, *Z wieści najświetniejszej* (cykl)

Jan Uścimiak, *Matka Boża Kodeńska*

Maria Marta Werema, *Królowa Polski*

Anna Węgiełek, *Matka Boska Zielna*

Andrzej Wojtczak, *Matka Boska Siewna*

Magdalena Wojtczak, *Matka Boska Różanostocka*

WYKAZ PRAC

prezentowanych na wystawie

Piotr Czapka: *Królowa Podlasia*, olej, obraz na płycie, wym. 54 x 38 cm; *Odpust w Kodniu*, olej, obraz na płycie, wym. 54 x 74;

Konrad Dąbrowski: *Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny*, akryl, obraz na płycie, wym. 70 x 95 cm;

Halina Deja: *Matka Boska Niepokalanego serca*, obraz na szkle, wym. 33,5 x 24,5 cm;

Dorota Janusek: *Matka Boża Różańcowa*, olej, obraz na płótnie, wym. 70 x 60 cm;

Michał Kowalik: *Matka Boża Gromniczna*, olej, obraz na desce, wym. 24 x 23 cm;

Lucyna Kozłowska: *Na kolanach Matki*, akryl, obraz na płótnie, wym. 40 x 30 cm;

Grzegorz Król: *Pieta katyńska*, akryl, obraz na płycie, wym. 52,5 x 43,5 cm

Stanisława Mąka: *Z niewiast najślawniejsza*, olej, obraz na płótnie, wym. 49 x 59 cm; *Maryja odwiedza rodziny*, olej, obraz na płótnie, wym. 49 x 59 cm;

Włodzimierz Ostoja Lniski: *Matka Boska Roztwórna*, drzeworyt, obraz na szkle, wym. 56 x 46 cm;

Edyta Piekarczyk: *Matka Boska i śniący Jezus*, obraz na szkle, wym. 45,5 x 41 cm;

Bogusław Przepióra: *Matka Boża Foluśzańska*, olej, obraz na płótnie, wym. 40 x 30 cm;

Anna Przytarska: *Matka Boska Sianowska Królowa Kaszub*, obraz na szkle, wym. 32 x 23 cm;

Dorota Stanicka: *Matka Boża Rodzicielka*, olej, obraz na płótnie, wym. 30 x 40 cm;

Danuta Styperek: *Matka Boża Bolesna Chełmińska*, obraz na szkle, wym. 43 x 43 cm;

Magdalena Subocz: *Namitka*, akryl na płótnie, wym. 150 x 95 cm;

Maria Szczesniewska: *Wspomożenie wiernych*; olej, obraz na płótnie, wym. 60 x 50 cm;

Rozalia Szypuła: *Matka Boska Zielna*, obraz na szkle, wym. 56,5 x 47 cm;

Ewa Tomczak: *Maryja na weselu*, akryl, obraz na płótnie, wym. 40 x 30;

Beata Twardowska: *Madonna w kwiatach*, obraz na szkle, wym. 45,5 x 42 cm;

Tadeusz Tykocki: *Z niewiast najślawniejsza* (cykl), akryl, obrazy na płycie, wym. 44 x 36 cm;

Jan Uścimiak: *Matka Boża Kodeńska*, olej, obraz na płótnie, wym. 115 x 78 cm;

Marta Walczak-Stasiowska: *Życie i wizerunki najślawniejszej Matki*, obraz na szkle, wym.

Maria Marta Werema: *Królowa Polski*, akryl, obraz na desce, wym. 33 x 23 cm;

Anna Węgiełek: *Matka Boska Zielna*, olej, obraz na płótnie, wym. 40 x 55 cm;

Eugeniusz Węgielek: *Matka Boża błogosławi młodej parze*, obraz na płycie, wym. 85 x 62 cm;

Andrzej Wojtczak: *Matka Boska Siewna*, akryl, obraz na płótnie, wym.

Magdalena Wojtczak: *Matka Boska Różanostocka*, akryl, obraz na płótnie, wym. 50 x 40 cm;

Marlena Zielińska: *Majowa Pani, módl się za nami*, akryl, obraz na desce, wym. 21,5 x 40,5 cm.

Celem zorganizowanego przez Stowarzyszenie Twórców Ludowych w 2022 roku konkursu „Z niewiast najślawniejsza. Tematy maryjne w malarstwie ludowym” była próba przyjrzenia się trwałości wątków maryjnych realizowanych w plastyce nieprofesjonalnej, podejmującej dialog z estetyką dawnej sztuki ludowej, a także popularyzowanie i dokumentowanie ważnej dziedziny twórczości ludowej, jaką jest malarstwo oraz pobudzanie inwencji twórczej w poszukiwaniu motywów maryjnych.[...]

Nadesłane na konkurs prace w znacznym stopniu skupiały się na przedstawieniach o charakterze dewocyjnym, co stanowi dowód myślenia o wizerunku Marii przede wszystkim jako głównej adresatce modlitw w religijności typu ludowego. Próby ukazania wątków narracyjnych wynikających z życia Bożej Rodzicielki, także mocno osadzone były w hieratycznej konwencji obrazowania właściwej dawnej sztuce ludowej. Ilustracje obrzędów związanych z pobożnością maryjną koncentrowały się przede wszystkim na sielankowości wiejskiego sztafażu, dla którego kapliczki maryjne i odprawiane przy nich nabożeństwa stanowią nie tylko własny rys polskiej duchowości maryjnej, ale wiążą się z tęsknotą twórców za idealizowaną harmonią życia wiejskiego.

Łukasz Ciemiński